

Knjiga I.	bode	obsezala	pesni	češke	(del. I. št. 1.)
„ II.	„	„	„	moravske	(del. I. št. 2.)
„ III.	„	„	„	slovaške	(del. I. št. 3.)
„ IV.	„	„	„	poljske	(del. II.)
„ V.	„	„	„	velikoruske	(del. III. št. 1.)
„ VI.	„	„	„	maloruske	(del. III. št. 2.)
„ VII.	„	„	„	slovenske	(del. IV.)
„ VIII.	„	„	„	hrvatske	(del. V. št. 1.)
„ IX.	„	„	„	srbske	(del. V. št. 2.)
„ X.	„	„	„	lužičkosrbske	
				in bolgarske	(del. VI. in VII.)

Cena sešitku je v bukvarnicah po 40 kr., vezanemu v velinpapir pa 55 kr. Naročnikom se cena sešitka zniža na 30 kr., vez. 35 kr. Tudi se vsak sešitek posebe prodaje.

Za muzikalno vrednost tega izbornega dela nam je porok češki strokovnjak Ludvik Kuba. Harmonizacija njegova je dovršena, bogata. Samospeve jednako bogato spremlja, a vendar ne tako, da bi bilo igranje težavno. Pri samospevih, v katerih je napev združen z varijacijo, treba igrati melodijo „staccato“ zato, da se spozna. Priporočam to znamenito delo vsacemu, komur je pri srci krasna slovanska glasba.

Danilo Fajgelj.

K Miklošičevim spisom.

Trstenjakov spis o Miklošičevem literarnem delovanju v lanskem Letopisu Matice Slovenske je sicer jako obširen, a ni popolen, ker nobene Miklošičeve ocene v „Zeitschrift für österreichische Gymnasien“ ne omenja niti z jedno besedo. Hočem tedaj tukaj kratko navesti vse Miklošičeve recenzije v imenovanem zborniku, le o nekaterih važnejših bodem poročal malo obširneje.

I. V letniku 1850. nahajamo na strani 425—428 Miklošičevo oceno Janežičeve knjige: „Praktischer Unterricht in der slovenischen Sprache für Deutsche zum Schulgebrauche und Privatunterrichte“.

II. V letniku 1852. je priobčil Miklošič na strani 696—697. recenzijo Mitterrutznerjevega spisa v programu Briksenskega gimnazija leta 1851: „Leichte Methode für Lateiner, italienisch zu lernen, oder Abstammung und Verwandtschaft der italienischen Sprache. Mit vorausgehenden Bemerkungen über den indogermanischen Stamm.“

III. V letniku 1853. je spisal Miklošič velezanimivo oceno knjige: „Fröhlich Rudolf A., Taschenwörterbuch der ilirischen und deutschen Sprache Wien, Alb. A. Wenedikt, 1853. 16. I. Erster oder ilirisch-deutscher Theil 570 S.“ Tukaj graja Miklošič najprej izraz ilirski jezik. Kajti, pravi, še zdaj ne vemo, kateri jezik nam je razumeti z ilirskim jezikom. Nekateri menijo srbski, hrvatski v današnji Hrvatski in novoslovenski; drugi zopet hočejo umeti z ilirskim jezikom samó srbsko in hrvatsko, tako da bi se namestu ilirskega jezika tudi lahko reklo srbo-hrvatsko, in tega mnenja je tudi učeni presojalec sam. Iz ilirskega slovarja naj bi bila tedaj izključena ne le prava slovenščina, ki se še dan danes tako imenuje, temveč tudi jezik prebivalcev današnje Hrvatske, ki govore slovenski in so se še pred dve sto leti imenovali Slovenci. Napačno je tedaj, da je vzel Fröhlich precejšnje število slovenskih besed iz Drobničevega slovnika v svoj slovar; kajti če je vzel pisatelj izraz ilirski jezik v širšem pomenu, moral bi bil dosledno vzprejeti vse slovensko besedišče v slovník svoj. Tega bi pa Miklošič nikakor ne mogel odobravati, ker se slovenščina in srbo-hrvaščina i glede oblikoslovja i glede glasoslovja tako zeló razlikujeta, da ji moramo imeti po pravici kot dva različna, če tudi sorodna jezika. „Vem sicer,“ piše recenzent dalje, „da je mnogo takih ljudij, ki hočejo oba jezika sklopiti in spraviti na dan neko mešanico, katera ni niti Ilircu niti Slovencu po polnem razumljiva; pri tem jih vodi misel, da se s tem ustvari pismeni jezik, ki bode stal nad obema jezikoma; toda to je velika zmota; pismeni jeziki nastajajo po mojem mnenju tako, da se jedno narečje zaradi literature, spisane v njem, udomači pri vsem ljudstvu, ki je združen z jednim jezikom; tako je nastal italjanski, francoski pismeni jezik, in ne drugače nemški. Zgoraj navedena fuzija je konfuzija in je zlasti v Slovencih učinila mnogo zlá: meni vsaj so slovenski spisi šestnajstega stoletja, polni najhujših in po večini nepotrebnih germanizmov — da ne omenim Ravnikarjevih in Preširnovih spisov iz današnjih dnij — mnogo ljubši, nego nepravilna zmes slovenščine in ilirščine, ki se nahaja v najnovejših spisih toliko rojakov mojih. Tega se ve da ni kriv g. Fröhlich, kajti to zlá je bilo, predno še je izšla njegova knjiga; toda tudi on ni dovolj skrbno ločil tega, kar je po natori ločeno in bode k temu pripomogel, da bode še dalje babilonska zmešnjava. Jaz nimam ničesar proti temu, da se Slovenci tudi ilirščini uče, kadar so se temeljito priučili svojemu materinemu jeziku, temveč morem to le odobravati; toda jaz zahtevam, da pišejo, kadar pišejo, ali slovenski ali ilirski, kar je se ve da teže, nego privaditi se oni zmesi, ki je dan danes „moda“ in ki se mora gnusiti vsakemu količkaj slovnično izobraženemu človeku“. (Zdi se nam, kakor bi Miklo-

šič te zlate besede pisal danes, a ne pred tridesetimi leti! — Tudi o Stanislav Škrabec je v 4. zvezku letošnjega „Cvetja“ izpregovoril moško besedo zoper take — „panslaviste“. Ured.)

IV. V istem letniku na strani 388—400 ocena knjige: Svętoje evangelije po Ostromirovu spisęku 6564 i 6565 létę. Izdanije Vęšteslava Ganky. Izdivenijemę izdatelevymę. Prazę 1853.

Tukaj Miklošič korenito ocenja Hankovo izdavo Ostromirovega evangelija, ostro graja pisatelja zaradi njegove nebrižnosti in nevednosti. Konec te obširne in prezanimive razprave slóve tako: „Malokedaj se je pri izpremembah starega, sedaj skoraj osem sto let starega teksta ravnalo s tako nebrižnostjo in nevednostjo, kakor v tej izdavi Ostromira. Da nam je dal izdajatelj kolikor mogoče vesten ponatis spomenika petrogradske izdave, bili bi mu vsi slavisti pri važnosti tega vira in pri dragosti in nepripravni opravi petrogradske izdaje hvalo dolžni; večja še bi bila naša hvaležnost, da je tekst kritično popravljen in da je pisatelj poprave temeljito in vestno opravičil. A kakeršna je sedaj knjiga, ne more imeti od nje koristi niti slavist, niti se more dati v roko začetniku, ki se hoče približati izvoru vsega pravega slovanskega jezikoslovja“.

V. V letniku 1856. čitamo njegovo oceno spisa W. J. Menzla, priobčenega v programu goriškega gimnazija leta 1855.: „Quo modo effici possit, ut linguis, quas vocant mortuas, latinae atque graecae, vita sanguisque redeat.“ Prvi del tega spisa, ki govori o latinščini, ocenil je Linker na strani 267—270, drugi del pa, ki govori o izgovarjanji grščine, ocenja Miklošič na str. 273—777, kjer se sklicuje na stare slóvníčarje odločno upira Menzlovim nazorom, da je treba staro grščino tako izgovarjati, kakor govore Novogrki. V tem zmislu se je izrekel že pred Miklošičem naš slavni rojak Jarnej Kopitar, temeljit znalec stare in nove grščine, proti prof. Hermannu Neidlingerju melškega gimnazija v „Wiener Jahrbücher“ VI. 1819. str. 123—153 in učeni mož je menil, da je s tem stvar dognana. Žal, da se je motil! Primeri Kopitarjevo avtobiografijo, natisneno v prvem zvezku po Miklošiči izdavane „Slawische Bibliothek“, Dunaj 1851: „Kopitar je že prva leta svojega bivanja na Dunaji v to uporabil, da bi občeval z Novogrki, Srbi, Vlaha in Albanci. Oboroženemu s temeljitimi filologičnimi studijami proti nacionalnim predsodkom teh ljudij moglo je občevanje ž njimi le koristiti, ne škodovati. Pri melškem profesorji Hermannu Neidlingerji pa menda tega ni bilo, ki se je dal izpreobrniti k reuchlinskemu izgovarjanju po Grkih, potujočih v Monakovo, in je o tem spravil leta 1814. v „Wiener Allgemeine Literaturzeitung“ površen sestavek, ki je jezil starega prof. Jahna. Kopitar je prevzel nalogo, da je dal v istem časniku možu pohlevne migljaje o slabosti njegove stvari. Neidlinger je dal natisniti proti

njemu v Göttingu knjigo: „Ueber unsere erasmische Aussprache.“ Kopitar jo je ocenil obširno v „Wiener Jahrbücher“ (VI. 1819. str. 123—153) in s tem je bila stvar, kakor se nadejam, za vedno končana.“

VI. V istem letniku na strani 286 kratka ocena o spisu Marka Vergeinerja v programu bolcanskega gimnazija: „Kurzer Unterricht über die neugriechische Sprache.“

VII. V letniku 1857. na strani 295—298. so naslednje Miklošičeve ocene: Sladovičevega spisa „Griechisch, Lateinisch und Slavisch in ihrer Wechselseitigkeit, priobčenega v programu senjskega gimnazija 1856.“

VIII. Razprave, katero je spisal Sava Ilič Dobroplodny v tretjem programu višjega gimnazija srbske pravoslavne občine v Karlovcih 1855: „O najbližjem sorodstvu slovanskega jezika z grškim.“

IX. O spisu Norbenta Bełkowskega v tretjem letnem poročilu male realke v Brodu: „Ueber die grammatischen Uneinigkeiten der polnischen Sprache.“

X. O spisu v programu v Banjski Bistrici: „Analogien anderer Sprachen zur griechischen Lautlehre.“

XI. O razpravi: Sui vari volgari della lingua illirica in Dalmazia. (VI. Programma dell' I. R. Ginnasio completo di prima classe 1856.)

XII. „Die rhätoladinischen Dialekte in Tirol und ihre Lautbezeichnung. (Abhandlung von Dr. F. J. Ch. Mitterrutzner im vierten Programm des k. k. Gymnasiums zu Brixen 1856.)

XIII. Kratek odgovor na smešno obrambo, katero je priobčil direktor Menzel v programu goriškega gimnazija 1856: „Vorzüge der neugriechischen vor der erasmischen Aussprache.“

To so Miklošičeve kritike, katere sem zasledil v „Zeitschrift für österreichische Gymnasien“; morda kdo najde še kaj. „Več očíj več vidi.“

Andrej Kragelj.

Slovenski glasnik.

Pogled na cerkveno književnost slovensko l. 1883. Akoravno je „Lj. Zvon“ lani že zabeležil več knjig, ki spadajo v strogo cerkveno slovstvo, bodi si zaradi svojega zgolj nabožnega, bodi si bogoslovno-znanstvenega obsega, vendar mi bodi dopuščeno v naslednjih vrsticah zaradi celote in spopolnjenja slovenske bibliografije tudi sledeče črtice navesti:

1. Zgodnja Danica. Katolišk cerkven list. XXXVI. tečaj. V Ljublj. 1883. 4°. Urednik: Luka Jeran. Ta cerkveni, po prezgodaj umrlem knezovladiki dr. Pogačarji ustanovljeni list je v dolgi vrsti letnikov svojih narodu slovenskemu obilno koristil. Svoji nalogi je tudi lani zvest ostal in je objavil mnogo dobrega blaga. Kar se jezika tiče, utegne biti med slovenskimi listi, izvzemši nekoliko čudnih smešnih izrazov v svarilih in karanjih sedanjega izprijenega sveta, katerim se pa vendar ne more odrekati, da so jim korenike poganjale „v rovtarskih Atenah“, v